

परुच्छेपो दैवोदासिः। वायुः । अत्यष्टिः, ६ अष्टिः

आ त्वा जुवौ ररहाणा अभि प्रयो वायो वहन्त्विह पूर्वपीतये सोमस्य पूर्वपीतये। ऊर्ध्वा ते
अनु सूनृता मनस्तिष्ठतु जानती। नियुत्वता रथेना याहि दावने वायो मखस्य दावने॥

१.१३४.०१

वायो- प्राणाधिदैवत। त्वा- भवन्तम्। जुवः- वेगवन्तः। ररहाणाः- गतिमन्तः
विविधप्राणप्रणालीप्रतीकाश्वाः। प्रयः- हव्यं प्रति। अभि- अभितः। सोमस्य पूर्वपीतये-
रसानुभवाय। इह- अत्र। वहन्तु- प्रापयन्तु। ते- त्वाम्। अनु- अनुसृत्य स्थिता। सूनृता-
प्रियहिता वाणी। ऊर्ध्वा भवतु। जानति- त्वां जानत्। मनः- मम चित्तम्। तिष्ठतु- त्वद्ध्यानाय
सुस्थिरं भवतु। नियुत्वता रथेन- नियोजिताश्वयुक्तरथेन लक्ष्यप्रापकगतिप्रतीकेन। वायो- प्राण।
मखस्य- यज्ञस्य। दावने- हव्यदानमभिलक्ष्य। आ याहि- आगच्छ ॥१॥

मन्दन्तु त्वा मन्दिनौ वायविन्दवोऽस्मत्क्राणासः सुकृता अभिद्यवो गोभिः क्राणा अभिद्यवः।
यद्ध क्राणा इरध्यै दक्षं सचन्त ऊतयः। सध्रीचीना नियुतौ दावने धिय उप ब्रुवत ई धियः॥

१.१३४.०२

वायो- प्राणाधिदैवत। मन्दिनः- तृप्ताः। इन्दवः- क्लेदनकरा रसाः। अस्मत्क्राणासः-
अस्माभिर्निष्पादिताः। सु कृताः- सुष्ठु रचिताः। गोभिः- स्वप्रकाशैः। अभिद्यवः- अभितो
ज्वलन्तः। क्राणाः- तुष्टिकर्तारः। त्वा- भवन्तम्। मन्दन्तु- आनन्दयन्तु। क्राणाः- कर्मशूराः।
ऊतयः- रक्षकाः। सध्रीचीनाः- सह गच्छन्तः। नियुतः- अश्वाः प्राणप्रणालीप्रतीकाः। ब्रुवते-

स्तोत्रे । धियः दावने- धीदानविषये । इरध्वै- प्रापणाय । ईर गतौ । ईम्- एनम् । दक्षम्- समर्थं वायुम् । सचन्ते- सेवन्ते ॥२॥

वायुर्युक्ते रोहिता वायुररुणा वायू रथे अजिरा धुरि वोळ्हेवे वहिष्ठा धुरि वोळ्हेवे । प्र बोधया पुरंधिं जार आ ससतीमिव । प्र चक्षय रोदसी वासयोषसः श्रवसे वासयोषसः ॥ १.१३४.०३

वायुः- प्राणदेवः । रोहिता- रोहितवर्णाश्चौ । अरुणा- रक्ताश्चौ । अजिरा- गतिमन्तौ । वहिष्ठा- अतिशयेन वाहकौ । धुरि वोळ्हेवे- धुरं वोढुम् । युङ्क्ते- रथे योजयति । प्राणप्रणालीर्लक्ष्यप्रापकगतौ योजयतीति भावः । जारः- स्तुत्यः सन् । जरतिः स्तुतिकर्मा । ससतीमिव- सुप्तामिव स्थिताम् । पुरन्धिम्- मनोधारणाम् । आ- आभिमुख्येन । प्र बोधय । रोदसी- द्यावापृथिव्यौ । प्र चक्षय- प्रकाशय । श्रवसे- चिदाकाशस्थमन्त्रश्रवणोपलक्षिताध्यात्मानुभूतये । उषसः- विद्याः । वासय- स्थापय ॥३॥

तुभ्यमुषासः शुचयः परावति भद्रा वस्त्रा तन्वते दंसु रश्मिषु चित्रा नव्येषु रश्मिषु । तुभ्यं धेनुः सबर्दुघा विश्वा वसूनि दोहते । अर्जनयो मरुतौ वक्षणाभ्यो दिव आ वक्षणाभ्यः ॥ १.१३४.०४

तुभ्यम्- भवते वायवे प्राणाधिदैवताय । शुचयः- परिशुद्धाः । उषसः- विद्याः । परावति- उत्कृष्टे स्थाने । दंसु- कर्मवत्सु । नव्येषु- अभिनवेषु । रश्मिषु- चित्किरणेषु । भद्रा वस्त्रा- कल्याणमावरणम् । वितन्वते- विस्तारयन्ति । चित्किरणेषु प्राणं विद्या मण्डयन्तीति भावः । तुभ्यम् । धेनुः- धेनूपलक्षिता अदितिरखण्डप्रज्ञा । सबर्दुघा- अमृतदोहना । वसूनि- संपदः । दोहते । वक्षणाभ्यः- जीवोदकेभ्यः । वक्षणाशब्द उदकनामसु पठितः । दिवः- चित्ताकाशात् । मरुतः- प्राणप्रणालीः । आ- समन्तात् ससर्ज ॥४॥

तुभ्यं शुक्रासः शुचयस्तुरण्यवो मदेष्टूना इषणन्त भुवण्यपामिषन्त भुवणि। त्वां त्सारी
दसमानो भगमीदृ तक्वीये। त्वं विश्वस्माद्भुवनात्पासि धर्मणासुर्यात्पासि धर्मणा॥

१.१३४.०५

तुभ्यम्- त्वाम्। शुक्रासः- शुभ्राः। शुचयः- शुद्धाः। तुरण्यवः- वेगवन्तः। मदेष्टूनाः- हर्षोद्गूणा
रसाः। अपां भुवणि- जीवशक्तिप्रवाहधारणे। इषणन्त- ऐच्छन्। तस्मिन्नपो मातरिश्वा दधातीति
श्रुतेः। त्वां त्सारि- त्वामनुव्रतः। दसमानः- कठिनसाधनैस्त्वदनुसरणैरुपक्षीणः। तक्वीये-
दस्य्वपगमने। भगम्- सौभाग्याधिदैवतम्। ईदृ- स्तौति। त्वम्। विश्वस्मात्- सर्वस्मात्। असुर्यात्
भुवनात्- प्राणपीडनसङ्घात्। धर्मणा- स्वधर्मेणाभ्युदयनिःश्रेयसात्मकेन। पासि- रक्षसि ॥५॥

त्वं नो वायवेषामपूर्यः सोमानां प्रथमः पीतिमर्हसि सुतानां पीतिमर्हसि। उतो विहुत्मतीनां
विशां ववर्जुषीणाम्। विश्वा इत्ते धेनवो दुह आशिरं घृतं दुहत आशिरम्॥ १.१३४.०६

वायो- प्राणाधिदैवत। एषाम्- एतेषाम्। नः- अस्माकम्। सुतानां सोमानाम्- निष्पादितरसानाम्।
पीतिम्- अनुभूतिम्। अपूर्यः- अपूर्वः। प्रथमः- मुख्यः। त्वम्। अर्हसि। उतो- अपि च।
विहुत्मतीनाम्- आह्वानयुक्तानाम्। ववर्जुषीणाम्- पापावर्जकानाम्। विशाम्- जनानाम्। ते-
भवतः। विश्वा धेनवः- सर्वे धेनूपलक्षितचिद्रश्मयः। आशिरम्- आशिषा युक्तम्। घृतम्-
पूतनवनीतोपलक्षितपूतभावनं प्रकाशमयम्। दुहते- दुहन्ति ॥६॥